

Європейська та євроатлантична інтеграція України: Навч. посіб.

Автор: Кордон М.В. | Рік видання: 2010 | Видавець: Київ: Центр учбової літератури | Кількість сторінок: 172

У навчальному посібнику висвітлюється історія створення і розвитку таких організацій, як Європейський Союз і НАТО, розглядається питання співробітництва з ними України, шляхи її інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, перспективи набуття членства в Європейському Союзі, світовій організації торгівлі та НАТО. Для студентів вищих навчальних закладів.

🏠 [Головна](#) / [Міжнародні відносини](#) / [Європейська та євроатлантична інтеграція України: Навч. посіб.](#) / [Розвиток відносин Україна - НАТО](#)

РОЗВИТОК ВІДНОСИН УКРАЇНА - НАТО

Дивись також:

3.3. Партнерство з НАТО: сьогодення і майбутнє

Військове співробітництво України - НАТО

Відносини Росія - НАТО і український інтерес

Розвиток взаємовідносин України з НАТО: історія і хронологія

15.2. Європейська та євроатлантична інтеграція. Приєднання до СОТ

БЕЗОПНОСТЬ РЕГИОНАЛЬНАЯ

система соотношений между странами тех или иных регионов мира, при которой государства располагают возможностью суверенного ...

ВОЕННАЯ ПОЛИТИКА

составная часть общегосударственной политики, относящаяся к организации и применению средств вооружённого насилия для достижения политических ...

БЕЗОПАСНОСТЬ МЕЖДУНАРОДНАЯ

состояние геополитического пространства, при котором соблюдаются международные законы, гарантирующие политическим субъектам их законную суверенность. Международная ...

БІЖЕНЦІ

особи, які залишили країну, в якій вони постійно проживали (були громадянами), внаслідок переслідувань, військових дій ...

ДИКТАТУРА

(лат dictatura - необмежена влада) – нічим необмежена влада особи, класу чи іншої соціальної групи ...

Відносини між Україною - впливовою державою європейського регіону та НАТО мають вагоме значення для гарантування миру і стабільності на євроатлантичному просторі. Географічно Україна посідає ключове місце на перетині Східної та Західної Європи. Вона знаходиться у стратегічно важливому регіоні з точки зору формування нової архітектури європейської та євразійської безпеки, на перетині сфер впливу двох структур безпеки -НАТО та Організації договору про колективну безпеку Співдружності Незалежних Держав (ОДКБ). Навколо України відбуваються масштабні інтеграційні процеси. Україна має спільний кордон з чотирма країнами НАТО - Угорщиною, Польщею, Румунією та Словаччиною. У політичному плані незалежна Україна завжди була відданою справі підтримання міжнародної безпеки та розвитку добросусідських відносин у регіоні.

Відносини Україна-НАТО було започатковано одразу після здобуття Україною незалежності та розпаду Радянського Союзу. В січні 1992 р. представник України вперше взяв участь у засіданні Робочої групи високого рівня Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС), від 1997 р. Рада євроатлантичного партнерства (РЕАГП*. На той час Рада північноатлантичного співробітництва була органом співпраці НАТО з країнами - не членами Альянсу. 22-23 лютого 1992 р. відбувся перший візит Генерального секретаря НАТО Вернера до Києва, а 8 червня того ж року - візит Президента України Л. Кравчука до штаб-квартири НАТО.

Проте часом започаткування регулярних, а нині й постійних контактів і співпраці України з Альянсом слід вважати 1994 р. Тоді розпочалися консультації України з НАТО у так званому форматі " 16+1" (16 на той час держав-членів Альянсу та Україна). В тому ж році Україна першою з країн Співдружності Незалежних Держав приєдналася до програми по здійсненню співробітництва, практичної індивідуальної співпраці у галузі безпеки і оборони між НАТО та окремими країнами-партнерами. З того часу Україна неодноразово доводила готовність робити внесок у зміцнення євроатлантичної безпеки своєю підтримкою Альянсу та окремим країн-членів у проведенні миротворчих операцій та врегулюванні кризових ситуацій. Українські військовослужбовці вже провели кілька десятків спільних з іншими країнами-членами та країнами-партнерами НАТО військових навчань на території України і за кордоном.

Серед країн-учасниць програми "Партнерство заради миру": Австрія, Азербайджан, Албанія, Білорусь, Вірменія, Грузія, Ірландія, Казахстан, Киргизстан, колишня Югославська Республіка Македонія, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Україна, Узбекистан, Фінляндія, Хорватія, Швеція, Швейцарія.

Відносини між Україною та НАТО набули якісно нового рівня і характеру, коли у 1997 р. в рамках саміту глав держав та урядів НАТО у Мадриді була підписана Хартія про Особливе партнерство між Україною та НАТО. Ця Хартія є основоположним документом, що визначає відносини між Альянсом і Україною. Тоді Україна вперше задекларувала свій намір прискорити інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур. Відмова від цього об'єктивно створила б для України загрозу опинитися на периферії європейських інтеграційних процесів. Такі процеси спрямовуються на розбудову мирної і стабільної Європи. В Хартії визначається, що незалежна, демократична та стабільна Україна є одним з ключових факторів забезпечення стабільності в Центрально-Східній Європі, та на континенті в цілому, а також відзначено, що держави-члени НАТО продовжуватимуть підтримувати суверенітет та незалежність України, її територіальну цілісність та її статус без'ядерної держави, як ключові фактори стабільності та безпеки в Центрально-Східній Європі та на континенті в цілому.

НАТО, її країни-члени та Україна заявили про готовність до подальшого розширення і зміцнення співпраці та розвитку особливого і ефективного партнерства, що сприяло б забезпеченню стабільності та захисту загальноєвропейських демократичних цінностей. Хартія затвердила принципи і механізми подальшого розвитку відносин Україна-НАТО, визначила сфери для консультацій і співпраці та заснувала Комісію Україна-НАТО (КУН) для забезпечення поступу у цьому напрямку. Ця комісія збирається не менше двох разів для розгляду виконання Хартії та сприяння подальшому інтенсивному розвитку співробітництва між Україною та НАТО. Впродовж наступних п'яти років було розроблено широку програму співпраці у багатьох галузях, серед яких, зокрема, - оборонна реформа, економічні аспекти оборони, співробітництво між військовими, озброєння, планування з надзвичайних ситуацій цивільного характеру, наука і техніка. Така співпраця суттєво сприяє зміцненню євроатлантичної безпеки та стабільності і є корисною як для України, так і для НАТО. Вона спрямовується на розбудову нової, мирної і стабільної Європи.

7 травня 1997 р. з метою сприяння та розширення співпраці Україна відкрила своє представництво в Альянсі, а того ж року в Києві було відкрито Центр інформації та документації НАТО. Його завданням стало поширення інформації про оновлений Альянс та практичні переваги партнерства між НАТО та Україною. Центру сприяє проведення досліджень, фінансує здійснення проєктів українськими громадянами та організаціями за темами, пов'язаними з діяльністю НАТО, поширює його документи та публікації. У відкритті Центру взяв участь Генеральний секретар НАТО Хав'єр Солана. Україна стала першою країною на пострадянському просторі, де був відкритий подібний заклад. З того часу Центр відіграє провідну роль у поясненні політики Альянсу і подоланні невірних поглядів на цю організацію. Директор Центру інформації та документації НАТО в Україні Мішель Дюре, громадянин Бельгії. Центр комплектується і фінансується Відділом інформації та преси НАТО і працює в приміщенні Українського Інституту міжнародних відносин.

8 квітні 1999 р. у Києві було відкрито Офіс зв'язку НАТО в Україні, діяльність якого спрямована на підтримку оборонної реформи, що здійснюється в Україні, та її участі у "Партнерстві заради миру".

Офіс сприяє налагодженню контактів та співпраці українських державних установ, міністерств і відомств з відповідними структурами НАТО та країн-членів НАТО. Значний обсяг співпраці, який забезпечує Офіс, стосується Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, окремих військових підрозділів. Керівник Офісу зв'язку НАТО в Україні Джеймс Грін, громадянин США. Раніше він протягом року працював іноземним співкерівником проєкту провідної української громадської організації центр Разумкова стосовно програми НАТО "План дій щодо членства". З 1999 до 2002 р. Джеймс Грін опікувався питаннями співпраці Україна - НАТО у Міжнародному військовому штабі НАТО в Брюсселі.

26 вересня 2003 р. заснована Громадська Ліга Україна-НАТО. Вона об'єднала 43 неурядові організації. Останні сприяють євроатлантичній інтеграції України. Важливими завданнями Ліги є сприяння діяльності громадських організацій України, які діють в сфері співробітництва України з НАТО, а також сприяння підвищенню рівня обізнаності громадськості щодо діяльності НАТО.

У грудні 1997 року Україна та НАТО підписали меморандум про Взаєморозуміння у галузі планування на випадок надзвичайних станів цивільного характеру та готовності до катастроф, таким чином засвідчивши, що цей напрям співпраці є одним з найбільш пріоритетних. У Меморандумі йдеться: "Співпраця між сторонами буде насамперед спрямована на обмін інформацією, експертними знаннями та досвідом окремих організацій семінарів, практичних занять та пілотних проєктів у галузі оцінки ризиків, запобігання катастрофам, вдосконалення регіонального потенціалу у галузі ліквідації наслідків катастроф та планування з метою розробки картографічної системи відображення природного небезпек з метою моделювання оцінки ризиків". Консультації стосовно змісту та масштаба співпраці у цій галузі стали невід'ємною частиною регулярних контактів між Україною та НАТО у рамках загальних програм співробітництва.

Співпраця між НАТО та Україною в плануванні на випадок надзвичайних ситуацій почалась в 1995 р. Тоді пройшли великі зливи та почались, повені річок Уда та Донець у східній Україні. Повені вивели з ладу і частково зруйнували каналізаційні споруди міста Харкова. Внаслідок цього були серйозно забруднені запаси води для міста з населенням майже два мільйони. Управління НАТО з планування на випадок надзвичайних ситуацій координувало допомогу від НАТО та держав-партнерів для розв'язання цих проблем. Така спільна робота приносить пряму користь Україні.

Конкретним здобутком у галузі планування на випадок надзвичайних станів цивільного характеру та готовності до катастроф стало заснування у травні 1998 року Євроатлантичного координаційного центру реагування на катастрофи (ЕАКЦРК). Центр, основною роллю якого є здійснення координації пропозицій щодо надання допомоги з боку держав НАТО та країн-партнерів у разі катастроф на євроатлантичному просторі, працює у тісній взаємодії з іншими міжнародними організаціями з надання допомоги.

Внаслідок сильних повеней, що сталися у 1998 році, Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи офіційно звернулося до НАТО за допомогою. Прохання України одразу знайшло відгук, і ЕАКЦРК мобілізував необхідні ресурси, щоб здійснювати ефективне управління міжнародною операцією з надання гуманітарної допомоги, яку запропонували Україні країни-партнери у євроатлантичному регіоні.

Спільний пілотний проєкт Україна-НАТО щодо готовності до повеней та ліквідації їх наслідків є вагомим прикладом практичних ініціатив у галузі планування на випадок надзвичайних станів цивільного характеру. Цей проєкт був ухвалений Вищим комітетом НАТО з питань планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру 2 лютого 2001 року. Його основна мета полягає у вдосконаленні системи раннього оповіщення населення стосовно повеней та мінімізації їх наслідків в усьому районі басейну річки Тиси, щоб звести нанівець негативний вплив цього природного явища.

Україна взаємодіє з НАТО також на основі Державної програми співробітництва України на період 2001-2004 рр. і постанови Верховної Ради України "Щодо відносин України і Організації Північноатлантичного договору (НАТО)" від 23 квітня 1999 р.

Відносини між країнами НАТО та Україною зазнали спаду у 2002 році, коли Альянс висловив глибоку стурбованість твердженнями про те, що Україна, за схвалення вищого державного керівництва, передала Іраку обладнання протиповітряної оборони. Проте Альянс продовжував співпрацю з Україною, демонструючи відданість країн-членів ідеї розбудови міцних відносин з Україною та заохочення країни до подальшого поступу на шляху євроатлантичної інтеграції.

У листопаді 2002 року з метою поглиблення та розширення відносин Україна-НАТО в Празі був підписаний План дій У країна-НАТО, який має на меті сприяти реформаторським зусиллям України.

План дій від 2002 року створює стратегічні рамки для проведення поглиблених консультацій з політичних, економічних та оборонних питань і визначає стратегічні цілі та пріоритети на шляху до цілковитої інтеграції України до євроатлантичних структур безпеки. Ці стратегічні цілі та пріоритети України такі:

- вдосконалення законодавства задля зміцнення демократії та верховенства права;
- забезпечення свободи думки і слова;
- побудова соціально-ринкової економіки;
- створення умов для формування середнього класу;
- посилення енергетичної безпеки;
- розвиток партнерських відносин у сфері науки і технологій;
- поглиблення співпраці задля спільної боротьби з міжнародним тероризмом, поширенням зброї масового знищення і відмиванням грошей;
- реформування Збройних Сил і посилення цивільного контролю над ними.

Цей документ ґрунтується на Хартії від 1997 року, яка залишається основоположним документом, що регламентує відносини і у якому викладені спільно узгоджені принципи і цілі, охоплюючи політичні, економічні, інформаційні, безпекові, оборонні та військові питання, захист і безпеку інформації та правові аспекти. З метою забезпечення виконання цілей, окреслених у Плані дій Україна -НАТО в 2002 р., щорічно починаючи від 2003 р. розробляються Цільові плани, у яких Україна визначає свої цілі стосовно заходів, які вона планує провести, як внутрішньо, так і у співпраці з НАТО. Двічі на рік проходять підсумкові засідання, а щорічно - укладається звіт із аналізом успіху виконання документа. Розробка та виконання цих документів є результатом спільної праці Ради національної безпеки і оборони на чолі з Президентом України, Міністерства оборони, Міністерства закордонних справ, інших центральних органів державної влади. Головними результатами виконання завдань Цільового плану у 2005 р. стали розробка Державної програми розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 рр., реформування Головної інспекції Міністерства оборони України, створення Громадської колегії при Міністерстві оборони України та інші. План дій Україна -

НАТО та Цільовий план на кожний рік саме і є тими самонаукальними та регламентуючими документами, які сприяють досягненню стандартів НАТО та готують країну до вступу в Альянс. Україна сама визначає, в яких заходах вона прагне брати участь спільно з НАТО, а також що вона бажає робити самостійно.

Важливим етапом у відносинах України з Альянсом стало прийняття Радою національної безпеки і оборони України 23 травня 2002 р. політичного рішення щодо набуття Україною у перспективі повноправного членства в НАТО.

В рішенні Ради наголошується, що "Україна розглядає НАТО як основу майбутньої загальноєвропейської системи безпеки і підтримує процес її розширення", а також "виходить з того, що кінцевою метою її політики, спрямованої на євроатлантичну інтеграцію, є вступ до цієї організації як основи загальноєвропейської структури безпеки". Подібні положення містяться у Военній доктрині України.

Ця - закономірний крок на тлі трансформації НАТО з військово-політичної організації у політично-військову, глобалізації міжнародного середовища безпеки після 11 вересня 2001 р., реалізації стратегії розширення НАТО на Схід. Ним покладено край багаторічним ваганням і невизначеності і поставлено складні, але конкретні завдання перед органами державної влади.

В "Рекомендаціях парламентських слухань про взаємовідносини та співробітництво України з НАТО", схвалених Постановою Верховної Ради України від 21 листопада 2002 р., зазначено, що євроатлантична інтеграція України є суттєвим фактором зміцнення її національної безпеки, покликаним сприяти розвитку демократичних інститутів, громадянського суспільства, захисту прав і свобод людини. Крім того, в документі йдеться про необхідність інтенсифікації процесу євроатлантичної інтеграції України, кінцевою метою якого є набуття повноправного членства в НАТО.

Це було законодавчо закріплено Законом України "Про основи національної безпеки України", прийнятим 19 червня 2003 р., де до основних напрямків державної політики з питань національної безпеки України віднесено "забезпечення повноправної участі України в загальноєвропейській та регіональних системах колективної безпеки, набуття членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору при збереженні добросусідських відносин і стратегічного партнерства з Російською Федерацією, іншими країнами Співдружності Незалежних Держав, а також з іншими державами світу".

Отже, всі державні та недержавні структури і суспільство загалом мають працювати на досягнення цієї мети.

НОВІ КНИГИ

Соціальна географія: навч. посібник
Соціологія - Навчальний посібник

Соціологія : Навч. посіб.

Соціологія культури: Навчальний посібник

Социология: учебное пособие

НОВА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ

Короткий словник політологічних термінів

Основи наукових досліджень

Словарь по политологии

Социологический энциклопедический словарь

ПОПУЛЯРНІ КНИГИ

Соціологія: Навчально-методичний посібник для самост. вивч. дисц.

Політологія: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц.

Політологія: Навч. посіб.

Загальна теорія політики: Навч. посібник

Теория Политики: учебное пособие